



## **Universitätsbibliothek Paderborn**

### **Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.**

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex  
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis  
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè  
explicantur.

**Gavanti, Bartolommeo**

**Venetiis, 1647**

De Benedictione Mensae, & Itinerario Clericorum. 6.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-9521**

ma, sequentibus precibus magis proprijs eam Domino commendemus.

3. In Rituali Pauli V. præscribitur Commendanti animam, vt induat superpelliceam, & stolam violaceã, aspergat locum, & infirmum aqua benedicta dicens: *Asperges me &c.* & imaginem Crucifixi ægroto tradat osculandam. de quibus meminit Alcuinus *cap. antepenultimo*, vbi etiam monet, esse legendas ante morientem Christi Passiones ab Euangelistis scriptas. & hic ritus quidem est antiquus legendi Passionem Christi coram morituris, ex Actis Sanctæ Marthæ Virginis, quæ sibi legi, dum obiret, eandem curauit.

4. Oratio illa: *Commendo te omnipotenti Deo, &c.* tota ad verbum epistola est, quam Petrus Cardinalis Damiani scripsit amico suo morienti: quæ habetur initio *Tomi tertij operum eiusdem, repõnenda in Tom. 1. lib. 8. epist. 15. num. 150.* Quod item hoc loco dicitur de tribus atrocissimis tormentis S. Theclæ, illud confirmat Baron. *in Not. Martyrolog. 23. Septembr.* & enumerat ignes, theatrum, & bestias, citatis SS. Patribus; sed non explicat, quodnam in teatro passa sit tormentum distinctum à bestiarum faucibus. in Annalibus Anno 47. explicat, eam tauris alligatam fuisse, vt discerperetur. nominari verò Theclam in agone mortis, Sanctus Cyprianus indicat, *Oratione pro martyribus, & in Oratione in die passionis*; quem secuti sunt in hoc eodem ritu SS. Terentius, & Socij, tum alij, vt scribit Baron. *loco cit.*

5. Ceterum fax cum Cruce, præter lectionem Passionis Christi, mirificè iuuant in agone constitutum, ex instituto Apostolico; quæ affuere in obitu Sanctæ Marthæ Hospitæ Christi, vt refert Sanctus Antoninus, *part. 1. tit. 6. cap. 20.* De Crucis effectibus coram moriente agit Tobias noster *part. 1. cap. 66. circa finem.*

6. Resp. *Subuenite Sancti Dei*, est, antiquum, & habetur in Antiphonario Sancti Gregorij.

De Benedictione Mensæ, & itineratio Clericorum. Cap. VI.

1. **O**Væ frequenter vsurpare decet Clericum in genere precum, ea collecta sunt in calce Breuiarij, pro vsu faciliori totius Cleri. inter hæc Benedictio Mensæ, quæ mane fit, & vesperi, opportunum hoc loco habet locum.

2. Originem habet à Christo, qui benedixit, antequam panes quinque distribuëret turbis; & in vltima cœna benedixit, fregit, &c. Post cœnam eandem Hymnum dixit, *Math. 16.* idest, Psalmum 113. *In exitu Israel de Aegypto*, vt docet Baron. *Ann. 34.* ex Rituali Hebræorum in Paschali cœna, quo, morem aliorum sequutus, vsus esse creditur Dominus noster.

3. Si antiquiora queramus 1. *Reg. 9.* vbi legimus: *benedixit hostiæ.* Caldæus legit: *benedixit super cibum.* & Daniel item *c. 14.* laudato Deo comedit cibum. Post cibum vero extat præceptum de gratiarum actione. *Deuter. 8. num. 10.*

4. Apostoli igitur imitati Christum, docuere posteros Benedictionem Mensæ, vt Paulus Timotheum 1. *ad eundem c. 4.* vt exponit locum illum Turrecrem. *cap. non liceat, dist. 44.* S. Athanas. *de sermon. Virgin.* vbi, inquit, sederis ad mensam, & inceperis frangere panem, ter eum consignans (hoc est, signo crucis) his verbis gratias age: *Gratias agimus tibi. Pater noster.* & cum surrexeris à Mensa, rursus gratias agendo trinis vicibus dicas: *Miserator, & misericors Deus es, eam dedit timentibus se. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto.*

5. Inter Latinos S. Hieron. ait *Epistola 22. ad Eustochium de custod. Virginit.* nec cibi sumantur, nisi oratione præmissa; nec recedatur à mensa, nisi referatur Creatori gratia. meminit & Rabanus *de instit. Cleric. lib. 2. c. 10.* vbi habetur *Verf. Edent pauperes, &c.*

6. Eius ommissio peccatum est veniale, ex Nauarr. *de Orat. cap. 18. num. 43.* valet enim ad abigendos Demones; & ad continentiam nostram in cibo, & potu, vt ait Chry-

Chrysoft. de fide Annæ, & ad laudandum Deum pro præsentibus, & futuris bonis, ex Basil. epistola 1. Item ad delenda peccata venialia grastrimargiæ, ex Chrysoftom. Psalm. 42. Iulius Nigronus tract. ascetico 7. cap. 1. incitamento quinto, citat Geminianum, qui in cap. non liceat, obligat Clericos sub mortali ad Benedictionem Mensæ; contra communem tamen opinionem; vt vel ex hoc videas eam non esse negligendam.

7. Porro formula in Breuiario tradita, tum benedicendum gratias agendum auctorem non habeat, & in antiquissimis reperiatur Breuiarijs, sua antiquitate auctoritatem sibi cõciliat maximam. Clemen. lib. 7. Apostolic. constitut. cap. 48. meminit orationis in prandio distincte: In cœna verò, quæ apud antiquiores ieiunio deditos erat magis in vsu, quam prandium, versus ille dicebatur: *edent pauperes, & saturabuntur, &c.* immò S. Hieron. in Marc. 14. vbi de Hymno Saluatoris disputat, docet illum vsurpassè pro Hymno, eundem versus: *Edent pauperes, &c.* ex Psalm. 21. qui de Passione est totus. Alter versus: *Memoriam fecit mirabilium suorum, &c.* quo nos vtimur, habet auctorem, vt suprâ dixi, Athanasium. Oratio, *Benedic Domine nos, &c.* habetur ferè tota in libro Sacramentorum Grimoldi Abb. num. 126.

8. Solemus ad ea verba prædictæ Orationis: *Domine nos*: signare cruce nos ipsos: & ad sequentia verba: *& hæc tua dona*: signare cibos cruce, nempe accepto ritu ab antiquis, qui & ante cibum signabant se signo crucis ex Tertullian. de Corona milit. cap. 3. & signabant ipsos cibos, & Athanas. supra citato.

9. Geminatur initio vox: *Benedicite: Benedicite*; quasi inuicem hortemur nos ad benedicendum Domino, ex Duran. lib. 4. cap. ultimo.

10. Mutatio versuum pro varietate Festorum, sicut & Psalmorum, est opportuna, ab Hebræis deducta; & Hebræorum Ritualibus, ex Baron. Anno. 34. fit autem mutatio regulariter à pri-  
D. Barth. Gauant. Tom. II.

mis Vesperis Festi, si cœnatur; quia à primis Vesperis incipit Festum: cessatque mutatio vt in Rubricis Breuiarij, hoc est: Versus de Natiuitate Domini dicuntur hodie in postrema recognitione Breuiarij, vsque ad cœnam exclusiue in Vigilia Epiphaniæ: Versus de Epiphania, vsque ad cœnam inclusiue diei Octauæ: Versus de Paschate vsque ad cœnam exclusiue Sabbati in Albis: Versus de Ascensione vsque ad cœnam inclusiue Fer. 6. post Octauam Ascensionis: Versus de Pentecoste à cœna, quæ fit in meridie Vigiliæ eiusdem (quia Missa Vigiliæ habet omnia, quæ sunt propria Festi) vsque ad cœnam Feriæ 6. Quatuor temporum: nam in Sabbato post Nonam terminatur tempus Paschale. In triduo Hebdomadæ maioris dicuntur Versus, vt in Breuiario.

11. Dubitarunt aliqui grauissimi viri: an in Benedictione Mensæ infra Octauam Paschatis nihil aliud addendum sit Versui: *Hæc dies &c.* cum in Rubrica habeantur hæc verba: *dicitur tantum Vers. Hæc dies*: sed facillè respondetur, ea omnia dici, quæ in prima Benedictione dicuntur, excepto Versu & Psalmo proprijs Festi Paschalis, iuxta præcedentem Rubricam §. *Prædictus modus, &c.* Versus autem solent in alijs Festis, & temporibus, tum in prandio, tum in cœna multiplicari; neque, qui dicitur ante mensam, dicitur, seu repetitur post mensam solum Paschale Festum, hoc habet, vt non varientur versus; sed vnus & idem tantum dicatur ante, & post mensam repetatur: *Hæc dies.* & hic est sensus eorum verborum: *dicitur tantum*, quæ particula, *tantum*, vti dubia, iccirco deleta est in recognitione postrema Breuiarij.

12. Ante Orationem, quæ dicitur post mensam: *Retribuere dignare, &c.* non præponitur, *Oremus*; quia non est propriæ Orationis, vt patet ex conclusione, quam non habet. *Per Christum Dominum nostrum, &c.* & Clemens VIII. clariorem Rubricam de hac re adiecit, quæ in textu Pi V. desiderabatur.

13. Inter hæc benedicuntur Lector, vt ad mensam legat, qui in triduo Hebdo-  
L madæ